

משנה ג

שער פקודה עקביא בן מהללאל מטמא
וחכמים מטהרין איזה הוא שער פקודה מי
שהיתה בו בהרת ובה שער לבן הלכה הבהרת
והניחה לשער לבן במקומו וחזרה עקביא בן
מהללאל מטמא וחכמים מטהרין אמר רבי
עקביא מודה אני בזה שהוא טהור איזה הוא
שער פקודה מי שהיתה בו בהרת כגריס ובה
שתי שערות והלך הימנה כחצי גריס והניחו
לשער לבן במקום הבהרת וחזר אמרו לו כשם
שבטלו את דברי עקביא אף דברין
אינן מקוימין

שער פקודה - בביאור לשון פקודה פירשו הר"ש (בפי' קמא) ורוב הראשונים דהוי מלשון פקדון, דהפקידה בהרת את השער הלבן בעור והלכה לה, אך עוד פי' הר"ש והרא"ש דהוי לשון "ויפקד המלך פקידים" שמינתה הבהרת הראשונה את הבהרת השניה על כך שער לבן.

ביסוד פלוגתת עקביא בן מהללאל וחכמים - בגדר פלוגתת עקביא בן מהללאל וחכמים מצינו ב' שיטות בדברי הראשונים, דהנה בתורת כהנים (הו' בר"ש) ילפי' והיא הפכה שער לבן שהפכתו היא ולא שהפכתו חברתה, ומדברי הרמב"ם נראה דעקביא וחכמים פליגי בגדר הך דין גופא, דחכמים סברי דבעינן דוקא שהפכתו בהרת

זו, ואילו עקביא סבר דסגי שהפכתו בהרת אחריתי, ומעתה הך שער לבן הוי סימן טומאה אף בנגע אחר.

וז"ל הרמב"ם אומר עקביה בן מהללאל כי הכוונה שיהפוך את השער הלבן הזה מין הבהרת, וכיון שהפכתו בהרת והלכה ובאה שניה הרי הוא טמא מפני שהשער הלבן הזה שבבהרת הזו היתה בהרת שהפכה אותו, וחכמים אומרים שהכוונה, שאותה הבהרת תהפוך את השער הלבן הזה, ועד שתהא אותה הבהרת עצמה היא שהפכתו לא זולתה. והוא אמרם בספרא והיא הפכה שהפכתו היא לא שהפכתו חברתה עכ"ל, וכ"כ הראב"ד (בפ"ה דעדות מ"ו) בדרך הא' יעו"ש [ודרך זו מבוארת יותר לפי בתרא דהר"ש בלשון פקודה דהוי מלשון ויפקד המלך פקידים, אך הרמב"ם גופיה פי' דהיינו מלשון פקדון].

אולם המהר"ם פי' דמודה עקביא לחכמים דבעינן דוקא שתהפכנו בהרת זו ולא חברתה, אלא דאיהו סבירא ליה דכל שחזרה הבהרת למקומה, אמרי' דזוהי הבהרת הראשונה, ונמצא דהך בהרת עצמה קדמה לשער לבן.

וכן מסיק הראב"ד (בפירושו לעדיות שם) בדרך הב' והוסיף דכיון דהניחה הבהרת שער לבן, הוי סימן דלא נרפא הנגע, ולהכי אמרי' דהבהרת שחזרה היא היא הבהרת הראשונה, ונמצא דהבהרת קדמה לשער לבן, וז"ל הראב"ד אי נמי קא סבר עקביא כיון ששער לבן עומד במקומו עדיין לא נרפא הנגע מעיקרא וכמי שלא הלכה הבהרת דמי ומן החולי הראשון הוא שהרי רגלים לדבר וזה עיקר עכ"ל [ויעוין עוד בחזו"א (ס"ה סקכ"א) בביאור פלוגתת עקביא וחכמים (ולכאו' נראה מלשונו דאזיל דשער לבן הוי סיבת הטומאה ולא הוי סימן בעלמא ומחודש)].

והאחרו' דנו כמה וכמה נפק"מ בין הנך דרכים:

(א) שערות אחרות - עוד דנו האחרו' נפק"מ, בגוונא דהלכה הבהרת והניחה שער לבן במקומה, ולאחר מכן צמחו ב' שערות לבנות נוספות, וחזרה הבהרת, ונשרו ב' שערות הראשונות, דלדרך הרמב"ם ודאי דטהור כהאי גוונא, דהרי הנך ב' שערות לא הפכתן בהרת כלל, אך לדברי המהר"ם והראב"ד דדיינינן דחזרה הבהרת הראשונה, לכאו' אף בכהאי גוונא טמא, דכיון דאמרי' דזוהי הבהרת הראשונה, הרי הך בהרת קדמה גם להנך שערות.

ב) חזרה הבהרת לצד אחר - עוד דנו האחרו' (יעוין במקד"ד סי' נ' סק"ט) נפק"מ בגוונא דחזרה הבהרת שלא במקומה אלא בצד הבהרת הראשונה, ולאחר מכן פשתה למקום הבהרת הראשונה, והשתא קיימי הנך ב' שערות בפשיון, ושוב כנסה מצד האום, דנמצא דליכא פשיון, דלשיטת הרמב"ם דיסוד הדין משום דהנך שערות הפכתן בהרת דעלמא, ה"נ הנך שערות הוו סימן טומאה, אך לשיטת המהר"ם והראב"ד, דיסוד הדין משום דדיינינן דזוהי הבהרת הראשונה, בכה"ג כיון דחזרה במקום אחר הויא בהרת אחריתי, ומודה עקביא דטהור.

והעירו דבפשוטו איכא נפק"מ כה"ג אף בלא פשיון, וכגון דחזרה הבהרת לצד הבהרת הקודמת וחציה הדרומי דהשתא קאי במקום חציה הצפוני של הבהרת הראשונה, דלשיטת הרמב"ם דיסוד הדין דסגי דהנך שערות הפכתן מין בהרת, ה"נ הנך שערות נהפכו ע"י בהרת, אך לשיטת המהר"ם והראב"ד, כיון דלא חזרה כל הבהרת במקומה, לכאו' בהרת אחריתי היא.

ג) מראה שאין מצטרף - עוד דנו האחרו' נפק"מ בגוונא דחזרה במראה שאין מצטרף, וכגון דחזרה תולדה דלאו דידה (כגון שלג וקרום לחכמים ושלג וצמר לר"מ) להנך שיטות דמראות שאין מצטרפין תראה בתחילה ולא חשיב עמד בעיניו, דלשיטת הרמב"ם דיסוד הדין דסגי שהפכתו בהרת אחרת, ה"נ הרי הפכתו בהרת, אך לשיטת המהר"ם והראב"ד דיסוד הדין דדיינינן דזוהי הבהרת הראשונה, לכאורה בכהאי גוונא לא שייך לדונה כבהרת הראשונה.

ואף להנך שיטות דבכל ד' מראות חשיב עמד בעיניו ואף במראות שאין מצטרפין (וכריהת הר"ש לעיל פ"ד מ"ז) מ"מ נפק"מ בעור בשר ונעשה שחין, דכה"ג ודאי לא חשיב עמד בעיניו, ולכאו' ל"ש לדון דחזרה הבהרת הראשונה, דלשיטת הרמב"ם נראה לכאו' דכיון דעכ"פ הך שער לבן הפכתו בהרת טמא, אך לשיטת המהר"ם והראב"ד, לכאו' ודאי דכהאי גוונא נידון כנגע חדש ומודה עקביא דטהור.

ד) אי מטמא למפרע - הנוב"י בספרו דורש לציון (ריש דרוש ד') נקט דלשיטת הראב"ד (והמהר"ם) דטעמא דעקביא משום דאמר' דזוהי בהרת הראשונה, כל דחזרה הבהרת טמא האדם למפרע, ועפ"ז יישב קושייתו שם היאך משכח"ל כהן גדול מצורע וכדתניא במועד קטן (טו א) והצורע לרבות כהן גדול והא כהן גדול כרגל (שם י"ב) ואין רואין את הנגעים ברגל (לעיל פ"ג מ"ב) ואי נתנגע קודם לא היו ממנין אותו, וכתב שם

דלעקביא משכח"ל כגון שהלכה הבהרת וטיהרוהו ומינהו לכהן גדול וחזרה הבהרת טמא למפרע, ואילו לביאור הרמב"ם ודאי דאינו טמא אלא מכאן ולהבא.

מיהו כבר עמדו דעיקר דברי הנוב"י מחודשים, ובפשוטו אף לדברי הראב"ד והמהר"ם אינו טמא אלא מכאן ולהבא, דכל מאי דחשבינן לה כבהרת קמייתא היינו רק לענין דחשיב בהרת קדמה לשער לבן, אך מ"מ לא בטלה טהרתו למפרע בחזרתה (ובקושייתו גבי כהן גדול כבר עמדו הראשונים ואכ"מ).

(ה) ודאי או ספק - עוד דנו האחרו' נפק"מ אי לחכמים טהור בודאי או מספק, דלשיטת הרמב"ם ודאי דחכמים מטהרי בתורת ודאי, אך לשיטת המהר"ם והראב"ד, נטה המשנה אחרונה (בסו"ד) דהא דמטהרים חכמים אינו אלא מספק מדינא דספק נגעים טהור, אך מודו דביסוד הדין הוי ספק דאמר' דשמא זוהי בהרת ראשונה יעוין שם, אך בפשוטו לחכמים טהור בתורת ודאי.

בשיטת הרמב"ם דמודים חכמים בלא טהר - לשון הרמב"ם (פ"ב מטומאת צרעת ה"ז) היתה בו בהרת ובה שיער לבן והוחלט בו ואחר כך הלכה הבהרת והניחה שיער לבן במקומו וטהר (נ"א וטיהר) ואחר כך חזרה בהרת אחרת במקום הבהרת הראשונה והרי השיער הלבן בתוכה זהו הנקרא שיער פקודה ואינו סימן טומאה שנאמר והיא הפכה שיער לבן שהפכתו היא לא שהפכתו חבירתה עכ"ל, ועמדו האחרו' (ועיון במים טהורים לעיל פ"ד מ"ז חרד"נ ב') דמשמע מלשון הרמב"ם דלא פליגי חכמים אלא בגוונא דכבר טיהרו הכהן כשהלך השער הלבן, אך כל דחזרה הבהרת קודם שהספיק הכהן לטהרו, מודים חכמים דטמא, דדיינינן לה כאילו לא הלכה כיון דלא הפסיק פטור בינתים, אך לכאורה מסתימת הר"ש משמע דחכמים מטהרין בכל גווני.

ויש שדנו לשיטת המהר"ם והראב"ד דטעמא דעקביא משום דדיינינן דהנגע הראשון חזר, דיתכן דהיינו דוקא בגוונא דלא טהר הנגע, אך בגוונא דטהר באמצע, יתכן דמודה עקביא דשוב לא שייך לדונו כנגע הראשון וממילא אין השער הראשון חשיב סימן טומאה [ולפ"ז שיטת עקביא אליבא דמהר"ם והראב"ד, הויא כשיטת חכמים אליבא דהרמב"ם].

פלוגתת הגר"א והחזו"א בהלכה וחזרה בתוך שבוע - יעוין בחזו"א (ס"ג סקי"ב וס"ה סקכ"א) דנקט בפשיטות, דעכ"פ היכא דהלך שער לבן בתוך שבוע וחזר, ודאי מודים חכמים דטמא, ומשום דהוי כהלכה וחזרה דתנן (פ"ד מ"ז) דהרי היא כמו שהיתה,

דכללא הוא דכל המאורעות שבתוך שבעה אין משנין את דין הנגע [ומבואר עוד בחזו"א (בס"ג שם) דאף בגוונא דלא היה שער לבן מעיקרא כלל, והלכה הבהרת באמצע שבוע ונולד שער לבן ולאחר מכן חזרה, חשיב כבהרת קדמה לשער לבן, כיון דבתחילת שבוע היתה בהרת בלא שער לבן, וכן נקט המקד"ד (סי' נ' סק"ט) יעו"ש].

אך בבאיור הגר"א פליג אף בזה וכתב וז"ל הוא הדין דפליגי נמי כשהלכה וחזרה בתוך הסגירו דרבי עקיבא מטמא דהא הוי כנגע אחת ואפילו אינו נהפך מחמת אותו הנגע ממש לא איכפת לן, ורבנן מטהרין דצריך שיהפך אותו הנגע ממש, והכא אף שהוא נגע אחת מ"מ אינו נהפך מאותו הנגע ממש, ומשום הכי מטהרין רבנן, דכיון דהוי נגע אחת ולא הוי השיער לבן סימן טומאה הוי כמו שהלך השער לבן עכ"ל.

ומבואר בדבריו, דאע"ג דהלכה וחזרה בתוך שבוע הרי היא כמו שהיתה, ולא אמרי' דתראה בתחילה אלא מסגירו הסגר שני בסוף שבוע ראשון או פוטרו בסוף שבוע שני, מ"מ לענין דינא דהפך שער לבן אינו כן.

ונראה לכא' דנחלקו הגר"א והחזו"א בגדר דינא דהלכה וחזרה בתוך שבוע הרי היא כמו שהיתה, דהחזו"א נקט דגזירת הכתוב הוא דאין מתחשבין כלל במה שאירע תוך שבוע, אך מדברי הגר"א נראה דיסוד הדין משום דאמרי' דהנגע שהלך הוא שחזר ונגע אחד הוא, ומ"מ אף דנגע אחד הוא, לא הוי אותו נגע ממש, וסברי חכמים דלענין דינא דהפך שער לבן לא סגי דחשיב נגע אחד, אלא בעינן דהך נגע ממש הפכו.

בביאור שיטת רבי עקיבא - יש לבאר מאי טעמא דרבי עקיבא דמפליג בין הלכה כולה לבין הלכה מקצתה, והנה לדברי המהר"ם והראב"ד דיסוד טעמא דעקיבא משום דדיינינן דהבהרת שחזרה היא הבהרת הראשונה, ונמצא דהך בהרת עצמה קדמה לשער לבן, לפו"ר היה נראה דעד"ז מתבאר טעמא דרבי עקיבא, אלא דאיהו סבירא ליה דהיכא דהלכה הבהרת כולה, אף דחזרה במקומה אמרי' דבהרת אחריתי היא, ורק היכא דנותרה מקצת מן הבהרת עצמה, אמרי' דזוהי הבהרת הראשונה.

ויעוין ברש"ש דהוסיף דר"ע לטעמיה לעיל (פ"ד מ"ח מ"ט) דמוטמא בפשתה חצי גריס והלך מן האום כחצי גריס, וכן מחליט בפשתה חצי גריס ועוד והלך חצי גריס, דס"ל דחשיב הנותר כנגע הראשון.

אך לכאורה אכתי צריך ביאור, דהא לישראל דרבי עקיבא 'והניחו לשער לבן במקום הבהרת' אלמא דלא מטמא אלא כשנותר השער לבן במקום הבהרת, ואם איתא דטעמיה משום דדיינינן דזוהי הבהרת הראשונה, אמאי בעינן דנותר השער לבן במקום הבהרת.

ולשיטת הרמב"ם דיסוד טעמא דעקביא דסגי שקדמה בהרת אחרת לשער לבן, ושוב הוי סימן טומאה גם לבהרת אחרית, נמי צ"ב טעמא דרבי עקיבא, דממ"נ אי סבירא ליה דסגי שהפכתו בהרת אחרת, אפילו בהלכה כולה יהא טמא כעקביא, ואי ס"ל בעינן שתהפכנו הך בהרת דוקא, מאי מהני הא דנותרה מקצתה.

ולכאורה בשיטת הרמב"ם יש לדחוק, דאליבא דעקביא מודה הרמב"ם לשיטת המהר"ם והראב"ד, דגדר הדין משום דדיינינן דהבהרת הראשונה חזרה, ולהכי בעינן דוקא דלא הלכה כולה, אך אכתי צ"ב אמאי בעינן דנותר השער לבן במקום הבהרת דוקא, וכנ"ל.

קושית החזו"א - מבואר במתני' דלא פליגי חכמים ורבי עקיבא אלא בב' השערות שקדמו, אך היכא דהלך חצי גריס וחזר ונולדו אח"כ ב' שערות לבנות, מודים חכמים דטמא, ותמה החזו"א (סי' ג' סק"ז) דהא לעיל (פ"ד מ"ח) תנן דפשתה חצי גריס והלך מן האום חצי גריס רבי עקיבא אומר תראה בתחילה וחכמים מטהרין, וא"כ לחכמים הנגע טהור לגמרי, דלא מצטרפי חצי גריס קמא עם חצי גריס בתרא, והיאך טמא הכא בשער לבן.

ובמתני' יש לומר דלא מטהרי חכמים אלא בגוונא דפשתה תחילה ואח"כ כנסה, דלעולם היה בנגע כשיעור, משא"כ בגוונא דתחילה הלך מן האום כחצי גריס ולאחר מכן פשתה כחצי גריס כי הכא, יש לומר דמודים לרבי עקיבא דיראה בתחילה, דמשעה שנתמעט הנגע מכשיעור הוי כאילו הלך הנגע לגמרי, והשתא הוי כנגע חדש, אך הקשה החזו"א דבדברי הראב"ד (פ"ד מטו"צ ה"ט) ובדברי המהר"ם (פ"ד מ"ח) מבואר להדיא דאף בכהאי גוונא מטהרי חכמים, ובזה יקשה דא"כ אמאי בנולד שער לבן טמא כמבואר במתני'.

והקה"י (טהרות סי' ל') תירץ בפשיטות, דהא דמטהרי חכמים התם היינו משום דבעינן לצרף לשיעור נגע חצי גריס קמא, והך גריס עמד בעיניו ב' שבועות, והאי טעמא מהני רק לענין דלא יראה כתחילה ואין צריך הסגר, אך מ"מ כל לענין ליטמא

בשער לבן שפיר מצטרף, וככל נגע שעמד בעיניו שבועיים ופטרו, דאם נולד בו שער לבן נעשה מוחלט [וצ"ב ד' החזו"א דלא ניחא ליה בזה].

משנה ד

כל ספק נגעים בתחלה טהור עד שלא נזקק לטומאה משנזקק לטומאה ספקו טמא כיצד שנים שבאו אצל כהן בזה בהרת כגריס ובזה כסלע בסוף שבוע בזה כסלע ובזה כסלע ואינו ידוע באיזה מהן פשה בין באיש אחד בין בשני אנשים טהור ר' עקיבא אומר באיש אחד טמא ובשני אנשים טהור

פלוגתת הראשונים ביסוד דינא דמתני' - לכאו' נראה דנחלקו הראשונים ביסוד דינא דמתני' דספק נגעים טהור, דבתורת כהנים (פ' נגעים פרש' ד' פ"ו או' ח' ט') דרשי' וטמא אותו את הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק כיצד שנים שהיו אצל כהן בזה בהרת כגריס כו' טהרו את הודאי מטהר ואינו מטהר את הספק ע"כ, והובא בר"ש וברמב"ם, ומשמע דהך דינא הוי דין מחודש דאין הכהן מטמא מספק ואין הכהן מטהר בספק.

אולם בנזיר (סה ב) תנן לדינא דמתני' כל ספק נגעים בתחילה טהור עד שלא נזקק לטומאה משנזקק לטומאה ספקו טמא, ובגמ' שם מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא לטהרו או לטמאו הואיל ופתח בו הכתוב בטהרה תחילה, ופרכי' אי הכי אפילו משנזקק לטומאה נמי ספקו טהור ומסקי' אלא כי איתמר דרב יהודה אמר רב אהא איתמר אם בהרת קדמה לשער לבן טמא ואם שער לבן קודם לבהרת טהור ספק טמא ור' יהושע אמר כיהה כו', ויעוין בתוס' שם דנקטו דלמסקנא הך דינא הוי

מסברא דאוקמיה אחזקתיה [וכי איצטריך קרא דהתם היינו בגוונא דנזקק לטומאה וכשיטת ר"ת יעו"ש].

ובדעת הר"ש והרמב"ם צ"ל לכא' כדביאר השטמ"ק (נזיר שם) דאף למסקנא נפיק מקרא אלא דלא נפיק מהך קרא אלא מקרא דתורת כהנים דוטמא אותו את הודאי הוא מטמא וכנ"ל [ויש להוסיף, ע"פ מה דיתבאר בסמוך דדוקא בגוונא דשני נגעים בעינן להך גזיה"כ, ולהכי במתני' דהכא דמפרש דאף בשני נגעים טהור, בעינן להך דרשא, משא"כ במתני' דנזיר דתנן סתם דכל ספק נגעים בתחילה טהור, ומיירי אף בספק דעלמא, בכה"ג באמת מודו הר"ש והרמב"ם דמצינן לטהר מדין חזקה דעלמא, ולהכי לא הוצרכה הגמ' התם לאתויי הך דרשא דתו"כ, אך אה"נ בספיקא דשני נגעים הוי רק מכח הך גזיה"כ].

ובשיטת תוס' דנקטי דהוי מסברא, יתכן דקרא דתו"כ אסמכתא בעלמא הוא, ויעוין בתוס' ביבמות (סז ב) ההיא דספרי אסמכתא הוא וכמה דרשות יש בגמרא שדורש בתורת כהנים ובספרי מפסוקים אחרים, וה"נ י"ל דאף דהך דינא הוי מסברא מכח דין חזקה, יליף ליה בתורת כהנים מקרא (ובזה יתיישבו הרבה דרשות דתו"כ).

ובשערי ישר (ש"ב פ"ז) כתב דאיצטריך קרא לטהר אף ברשות היחיד, דס"ד דהוי בכלל דינא דספק טומאה ברשות היחיד טמא, וקמ"ל קרא דבספק נגעים ל"ש דין ספק טומאה ברשות היחיד, דהוי כספק ראייה, וכמבואר בתוס' (גדה ב א) דבספק ראייה לא אמרי' ספק טומאה ברה"ר טהור, ונקט המהרש"א (שם יט א) דהוא הדין דליכא בזה דין ס"ט ברה"י, וכתב הגרש"ש דהא גופא גלי לן קרא, ומסברא הו"א דאף בספק ראייה איכא דיני ספק רשויות יעו"ש.

קושית האחרו' דבשני נגעים ל"ש חזקה - האחרו' עמדו בשיטת תוס' דיסוד דינא דספק נגעים טהור הוי מדין חזקת טהרה, דהתינח בשני אנשים איכא למימר דהוי מדין חזקת טהרה, אך בשני נגעים באדם אחד הרי טמא ממה נפשך, ולכאורה בכה"ג לא שייך לטהר מדין חזקה, וע"כ דגזירת הכתוב הוא דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק, וכמבואר בתו"כ.

ותירצו הקרן אורה (נזיר שם) והגרש"ש בשערי ישר (ש"ב פ"ז) דיש לומר דאף בכהאי גוונא דשני נגעים שייך דין חזקה, ומשום דדיינינן על כל נגע בפנ"ע, ופסקינן דטהור הוא מדין חזקה, ואף דידיעין דממה נפשך איכא נגע אחד טמא [דהרי כל זמן

שלא טימאו הכהן הרי הוא טהור בתורת ודאי, והנידון רק אי מוטל על הכהן לטמאותו, ובזה אמרי' דדיינינן על כל נגע בפני עצמו, ופסקינן דאין ראוי לטמאותו, ודמי לשני שבילין דבפשוטו מדאורייתא אף בבאו לישאל בבת אחת טהורין וכמבואר בתוס' בפסחים (י א) וה"ה באדם אחד כל היכא דליכא לטמא ממה נפשו, והכא כיון דהנידון על כל נגע אי צריך הכהן לטמאותו, ליכא ממה נפשו].

אולם אכתי תמהו האחרו' דהנה הר"ש הביא מהתוספתא (פ"ב ה"ד) דאפילו בגוונא דבהרת כחצי גריס ונולדו בה ב' שערות ונולדה בהרת כחצי גריס ובה ב' שערות וטעה ואינו יודע אלו שהפכו ואלו שקדמו טהור, וביאר הר"ש דצריך שידע באי זה שערות הוא מחליטו, והא בכהאי גוונא ודאי ל"ש חזקה [ויעוין בקרן אורה בהמשך דבריו דעמד בעיקר הדבר] ויעוין להלן.

בגדר דינא דאת הודאי הוא מטמא (בשיטת הר"ש והרמב"ם) - יש לחקור בשיטת הר"ש והרמב"ם, דהך דינא דספק נגעים טהור ילפי' מקרא ד"וטמא אותו" את הודאי הוא מטמא, מהו גדר הך דינא, ומצינו בזה כמה דרכים.

דהנה לשיטת הר"ש והרמב"ם דילפי' הך דינא מקרא, צריך ביאור לכאור' אמאי בעינן קרא, ואמאי לא מטהרינן מדין חזקה, ובפשוטו ביאור הדברים כנ"ל, דבשני נגעים באדם אחד לא שייך דין חזקה, כיון דממה נפשו אחד מהם טמא.

ולפ"ז משמע לכאורה דדינא דספק נגעים טהור הוי דין מחודש, ולפנו"ר הגדר דכיון דהטומאה והטהרה ביד כהן, אמרה תורה דאין לכהן לטמא אלא בגוונא דהוי ודאי, ויתכן דממילא אף אי עבר וטימא לא חייל [ובשערי ישר (שם) ביאר גדר הך דינא, דכיון דהוי ספק לא מצי הכהן לומר טמא אלא מצי לומר רק ספק טמא, והא לא חשיבא אמירה לטמא יעו"ש^א].

אך מהא דחזינן דאף בב' שערות שקדמו וב' שהפכו לא מצי לטמא, חזינן לכאור' לא כן, דהא התם מטמא בתורת ודאי [מיהו לדרך הגרש"ש יתכן דבכלל הפסק נמי דהשער הוי סימן טומאה, דלא סגי לפסוק על הנגע עצמו דטמא הוא, אלא בעי לפסוק על

^א ויתכן לדמות לגדר דינא דספק מעשר בהמה דדרשי' (ב"מ ז א, בכורות נח ב) עשירי ודאי ולא עשירי ספק, דצידדו האחרו' דגדר הדין משום דבעינן מנין, ומנין מספק לא חשיב מנין, וה"נ פסק ספק לא חשיב פסק.

השער דהוי סימן טומאה, והכא על כל שער בפנ"ע לא מצי לפסוק בודאי דהוי סימן טומאה].

אולם עמדו האחרו' דבשיטת הרמב"ם נראה לא כן, דהנה בפלוגתא דרבי יהושע וחכמים בספק בהרת קדמה ספק שער לבן קדם, פסק הרמב"ם (פ"ב ה"ט) כחכמים דספיקו טמא וסיים הרמב"ם שם וז"ל ויראה לי שטומאתו בספק עכ"ל, הרי חזינו דליכא כללא דאין לכהן לטמאות מספק, ומעתה שוב צ"ב גדר דינא דספק נגעים בתחילה טהור, ועוד דמאי נשתנה הך ספק דשער לבן קדם.

ובשערי ישר (ש"ב פ"ז) ביאר בשיטת הרמב"ם, דס"ל דגדר דינא דספק נגעים טהור הוי מדין חזקה (וקרא איצטריך דלא נימא בזה דין ספק טומאה ברשות היחיד טמא וכנ"ל) והא דספק שער לבן קדם טמא היינו משום דהתם ל"ש לאוקמי אחזקה ומשום דרגילות דבהרת קדמה כמ"ש הר"ש (פ"ד מ"א) או מטעמא אחרינא ולהכי הוי ספק.

אך לכאו' לפ"ז יקשה אף בדברי הרמב"ם, בדינא דד' שערות ב' שקדמו וב' שהפכו דטהור כדאיתא בתוספתא דטהור וכ"פ הרמב"ם (פ"ו ה"ו) וז"ל מי שהיתה בו בהרת ובה שיער לבן שקדם את הבהרת ושיער לבן שהפכתו הבהרת, ואינו ידוע זה שקדם מזה שנהפך, אם מתוך הסגר נסתפק לו הרי זה טהור, ואם אחר החלט הרי זה טמא, אף על פי שהלך שיער אחד מהן ואינו ידוע אי זה הלך אם השיער שהיה סימן טומאה או השיער האחר עכ"ל, והרי התם ודאי ל"ש דין חזקה כלל.

אך הנה כבר תמהו האחרו' בשיטת הרמב"ם, דלעיל (פ"ה ה"ו) כתב הרמב"ם וז"ל אם אין ידוע אם שחין היה אם מכוח אין בכך כלום ששניהם סימן אחד וטומאה אחת ולא חלקן הכתוב אלא לומר שאין מצטרפין עכ"ל, וצ"ב מאי שנא מב' שערות שקדמו וב' שהפכו דבעינן דיידע הכהן מכח מה מטמא, ויעוין בחזו"א (סי' ז' סק"ג) וברש"ש (פ"ט מ"ב) דעמדו בזה.

ונראה לדון ליישב, דהנה לשון התוספתא שם בהרת כחצי גריס ובה שתי שערות נולדה בהרת כחצי גריס ובה שתי שערות הרי זה להחליט, טעה ואין ידוע אלו שהפכו ואלו שקדמו טהור, ואם משהחליטו טעה ואין ידוע אלו שהפכו ואלו שקדמו טמא כו' ע"כ יעוין שם, והנה בסיפא דאם משהחליטו טעה ואין ידוע אלא שהפכו ואלו שקדמו טמא, לכאו' ע"כ מיירי בנשרו ב' שערות, דאל"כ הא ליכא ספק כלל, דהרי כל

דלא הלכו סימני הטומאה אין הכהן צריך לחזור ולטמאותו, אלא ממילא עומד בטומאתו.

ומעתה יש מקום לדחוק, דרישא נמי דמטהרין מיירי דוקא בנשרו ב' שערות, ולכאוי בזה י"ל שפיר איכא חזקה [ואף דקודם שנשרו ב' שערות ודאי היה עומד לטמאותו] וה"נ יש לומר בשיטת תוס', ולדרך זו לא מצינו כלל דאיכא דין דבעי הכהן לידע מכח איזה סימן טומאה מטמאו, וליכא אלא דין דספק נגעים טהור.

ואולם אף דבשיטת הרמב"ם ביד החזקה, דספק שער לבן קדם טומאתו רק בספק, ביאר הגרש"ש דיסוד דינא דספק נגעים טהור הוי מדין חזקה, אך לכאוי משמעות הרמב"ם בפירושו במתני' לא כן.

בין באיש אחד בין בשני אנשים טהור ר' עקיבא אומר באיש אחד טמא ובשני אנשים טהור - לשיטת הר"ש והרמב"ם דילפי' הך דינא מקרא, משמע לכאורה דאף לרבי עקיבא ילפי' הך דינא מקרא² ולכאורה בזה ודאי איכא חזקה ותיקשי ל"ל קרא.

מיהו יתכן לדון, דבכה"ג כיון דהספק נולד על שניהם כאחד, והוי תרתי דסתרי, יתכן דל"ש דין חזקה [ויל"ד אי דמי לספיקא דשני שבילין דבפשוטו לכולי עלמא מדאורייתא מוקמינן אחזקה, או דדמי לספיקא דשני כיתי עדים דפסל רב חסדא בתרוויהו ויתכן דהיינו מה"ט, או דילמא הכא גרע אף משני עדים, ואף לרב הונא לא מוקמינן בכה"ג אחזקה] ובמקו"א נתבאר לדון דבכהאי גוונא איכא דין חזקה, אך איכא בזה רק דין הנהגה דחזקה, אך ליכא בזה דין הכרעה דחזקה.

² ובתורת כהנים (שם) רבי עקיבא אומר באיש אחד טמא בשני אנשים טהור, אמרו לו והלא נאמר נגע הוא אם כן למה נאמר וטמא אותו את הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק עכ"ל, ומדברי הרמב"ם בפירוש המשנה במתני' והרא"ש נראה לכאורה דפי' דברי התורות כהנים, דהכי קאמרי ליה דכיון דכתיב בהך קרא נגע הוא, משמע דקרא ד"וטמא אותו" את הודאי הוא מטמא קאי על הנגע, דבעינן דיטמא נגע ודאי, ולהכי אף בשני נגעים באדם אחד טהור, ומשמע לכאוי דרבי עקיבא דפליג מפרש הך דרשא ד"וטמא אותו" את הודאי הוא מטמא על הגברא, דאת הגברא הודאי הוא מטמא ולא את הגברא הספק, ואהא קאמרי ליה והלא נאמר נגע הוא, דמשמע דבעינן נגע ודאי, ולפי' משמע לכאוי דאף לרבי עקיבא ילפי' הך דינא דבשני אנשים טהור מקרא ולא מסברא.

ומעתה י"ל דסלקא דעתין דבספק נגעים ל"ש לטהר מכח דין הנהגה גרידא, דהרי קודם אמירת הכהן בלא"ה אין הגברא טמא בפועל, ואין הספק על דין הגברא אי טמא או טהור, אלא על סיבת הטומאה, ואשמועינן קרא דאף בזה איכא דין חזקה.

ומדברי הרא"ש נראה, דנהי דמסברא ידעינן דאין להחליטם מספק, אך מ"מ היה ראוי להסגיר שניהם מספק (ויעוין להלן בסמוך) ולהכי בעינן קרא דמטהר שניהם לגמרי ואף הסגר ליכא.

האם איכא דין הסגר - יש לדון בדינא דמתני' דספק נגעים טהור, האם טהורים לגמרי או דטעונים עכ"פ הסגר, ובדברי הרמב"ם (בפיה"מ) והרא"ש מבואר להדיא דאין טעונים אף הסגר, ומדברי הרא"ש משמע דהא דבעינן דרשא בשני אנשים היינו רק לענין הך דינא, דלענין הא דאין מחליטו מספק ידעינן מסברא, אלא דמסברא היה הדין דמסגיר את שניהם מספק, ואשמועינן קרא דאף הסגר ליכא, אלא מטהרו לגמרי.

אולם הר"ש (לעיל פ"ד מ"א) נקט בפשיטות גבי ספק שער לבן קדם, דאף לרבי יהושע דמטהר מ"מ מסגירו, דלא תהא אלא בהרת דאין בה כלום מי לא בעיא הסגר [ובדברי הרא"ש הכא מבואר נמי דמסברא מסגירו, אלא בכלל גזיה"כ דאת הודאי הוא מטמא דבספק אי דינו בהחלט או בהסגר מטהרו לגמרי וכנ"ל, אך הר"ש שם נקט בפשיטות דלא נתמעט מהך קרא לפוטרו אף מהסגר (כל היכא דלצד דאינו מוחלט דינו בהסגר, מיהו היכא דהוי ספק דילמא טהור לגמרי ודאי מודה הר"ש דטהור אף מהסגר)].

וביאר החזו"א (סי' ה' סקט"ז) דאע"ג דלצד דשער לבן קדם ולצד דאיכא פשיון דינו בהחלט ולא בהסגר, מ"מ כיון דלא מצוי להחליט מכח סימנים מסופקים, הרי זה כנגע שאין בו סימן טומאה ודינו הסגר בתורת ודאי [ולכאורה ביאורה"ד, דהרי כל ענין ההסגר היינו לידע אם יולדו בו סימני טומאה (וכדתנן לקמן פ"ט מ"ג) ובפשוטו סימני טומאה סימנים הן כשמים, וא"כ סימנים מסופקים דאין אנו יכולים לדון על פיהם, לית להו שם סימני טומאה כלל (ודוגמא רחוקה לדבר הא דציידו האחרו' דספק עד לית ליה שם עד כלל) וממילא הרי זה ככל נגע שאין בו סימני טומאה, דעיקר דינו בהסגר בתורת ודאי, וממילא לא הוי בכלל הך מיעוטא דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק] ויעוין שם עוד.